

Tenni, tanítani, tanulni, remélni és élni

(Kávai Anna)

Könnyű és kézenfekvő lett volna előhúzni a múltból egy közismert tudós, művész, író vagy költő életrajzát és életművét. Milliomdszorra átdolgozni, és saját szavakkal újra leírni. Ezt valószínűleg megteszi majd helyettem más. Én inkább másfelé fordítottam a figyelmem.

Sokan azt mondják, hogy egy nemzetet meghatároz hány nagy gondolkodót, tudóst és művészt tud adni a világnak. Am a nemzetet nem csak ezek a személyek alkotják, hanem azok az elhivatott emberek is akiknek életcéljükká vált, hogy tudásukat, tapasztalatukat generációk sorozatának adják át, megőrizvén nemzetük értékeit, ápolják annak hagyományait és munkájukkal szolgálják a közösséget. Ezek az emberek nem vágnak nagy elismerésre és hírnévre. Csak csendben szorgoskodnak.

Nem kellett messzire tekingetnem, hogy ilyen személyt találjak. Elég volt átnézni a nagymamám szomszédjába. Egy aranyos kis házikóra, melyet szépen rendben tartott kert vesz körül. Ebben a mesebeli házban egy nyugdíjas házaspár lakik, Kávai Anna a férjével. Egy mosolygós asszony, mindenki Anna nénije. Kívülálló szemszögéből nézve csak szorgalmas háziasszony aki imád az unokáival foglalkozni. Mindennapi gondokkal küszködik. Süt, főz, rendezi a házat és környékét. Jó időben a Tisza-partjára jár sétálgatni a barátnőivel. Színházba jár amikor teheti.

Egy átlagos embernek látszik, de elárulok egy titkot. Ő minden, csak nem átlagos. Amióta az eszemet tudom ismerem őt, és úgy szeretem mintha a nagymamám lenne. Ennek köszönhetem, hogy olyan dolgokat tudok róla és mesélhetek el, amit sokan nem is gondolnának.

Kávai Anna akit a továbbiakban csak nevezünk Anna néninek 1942. Február 27-én született Alsólakosban, egy kis 200-250 lelket számláló faluban, ami a Muravidéken található, Lendvától 2 km-re, a mai Szlovénia területén. Szülei Basa Mihály és Basa Anna.

Basa Anna és Basa Mihály

Sok hihetetlennek tűnő mesét hallottam már tőle erről a vidékről. Népdalokat, különleges hagyományokat és ételeket hozott magával onnan. Ő valahogy így emlékszik Alsólakosra.

„Alsólakos nekem a gyermekkort jelenti és a természethez való ragaszkodást, mivel az a vidék gyönyörű szép ligetes. Sok a fa, az erdő, a növény. Kis patak folyik ott. Ott tanultam meg úszni. A gyermekkorom minden emléke oda kötődik.”

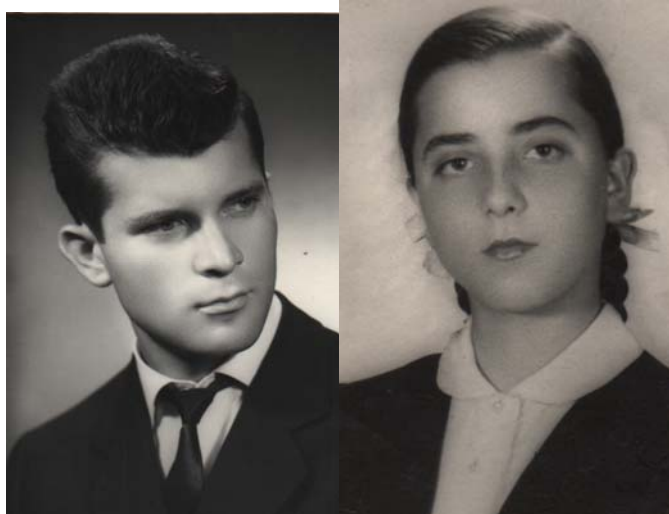
Kávai Anna kétévesen

Mások számára furcsának is nevezhető gyermekkorra volt.

„Négy hónapos koromtól kezdve a nagymamám nevelt engem, mert szüleim felköltöztek Pestre. A háború utáni elég rossz helyzet miatt nagymama mondta, hogy hagyjanak engem ott nála. Faluhelyen mégiscsak más. Könnyebben megleszünk mi is és a szüleim is.

Egész három éves koromig a nagymama nevelt. Mielőtt lezárták a határokat, és megtörtént az elcsatolás, azelőtt jöttek haza szüleim. Én nem ismertem anyámat. Sőt félttem tőle. Nekem csak a nagymama létezett, mert ő nevelt. Nagyon szeretett engem, meg én is őt. Anyám és köztem a hideg légkör mindig megmaradt. Soha nem tudott igazán elfogadni, és én sem őt. „- mesélte mikor az Alsólakosban töltött időről próbáltam faggatni.

Ő és családja 1955-ben költözött Bácskába, Magyarakanizsára. Apja magánpékséget nyitott, ami sok munkával járt, és ebbe besegített az egész család. A nővére Basa Margit és az öccse Ifj. Basa Mihály, aki sajnos már nem él.

Ifj. Basa Mihály és Basa Margit

„Amikor Bácskába költöztünk persze megszerettem Kanizsát is. A Tisza-partot, a Tiszát, a természetet, ami nagy élmény volt számomra. A beilleszkedés az iskolába elég könnyen ment. Sok barátnőm lett.”

Így mesélt a költözködésről és a hirtelen környezetváltásról. Apja péksége lett a családi vállalkozás, a megélhetés. A testvéreivel tanulmányaikat itt folytatták Magyarkanizsán. A pékségben folyó munkákban ugyanúgy kivette ő is részét, mint a család többi tagja. Iskola után, tanulás után takarított, mosogatott, vizet hordott a kovászoláshoz, fát és szenet a kemence fűtéséhez.

Abban az időben az volt a divat, hogy hétvégén az emberek a süteményeket és a kalácsokat a pékhez vitték süttetni. Sokszor vasárnaponként míg a többi fiatal korzózni járt, ő otthon maradt és a kalácsokat és süteményeket sütötte.

Az iskolában nem minden tantárgyat szeretett. Már abban az időben is érdekelték őt a művészetek. Rajzaival több versenyt is nyert. Önhibáján kívül azonban az iskola mégsem úgy ment ahogy azt szeretete volna.

„Egy problémám volt ami végül végigkísérte az életemet, hogy mivel a szerbet Szlovéniában egyáltalán nem tanultuk nem tudtam szerbül. A cirill betűket sem ismertem, így az iskolában mindig le voltam maradva a többiektől.”

Általános iskola befejezése után a tanulmányait Szabadkán folytatta a Bosa Miličević Közgazdasági Középiszkolában. A szerb nyelv nem-tudása ebben a négy évben nyomta rá legjobban a bélyegét tanulmányi eredményeire.

„Szabadkán a közgazdasági középiszkolában teljesen szerbül ment a tanítás. Magyar óránk csak hetente kétszer volt. Ez az időszak olyan volt mint egy lidérces álom.”

Bár most már könnyebb szívvel meséli ezeket, mégis látszik rajta, hogy bánja és bántja, hogy nem úgy sikerült ahogy szeretete volna. Aki ismeri Anna nénit szöveget üt a fejében, egy tehetséges, finom művészlélekkel megáldott ember, miért tanul ilyen szakon tovább? Ezt a kérdést én is feltettem neki.

„Talán tényleg nem a megfelelő iskolába mentem. Mindig inkább a művészetek felé kacsintgattam. Az érdekelt, az foglalkoztatott a legjobban. Lehet inkább ilyen beállítottságú iskolába kellett volna iratkozni. De Szabadka volt a legközelebb. Kézenfekvő volt. Szüleim azt mondták iratkozzak oda.”

Munka mellett a brčkoi Közgazdasági Egyetemen (Bosznia-Hercegovina), elvégezte a főiskolát. Közgazdasági végzettségével a Magyarkanizsai városházán helyezkedett el könyvelőként, később pedig hasonló munkakörben a Községi Bíróságon dolgozott. Talán a számok világa nem éppen lelkesítette, ám valamivel meg kellett keresnie a napi betevőt.

Innen kezdve minden tevékenységet ami számára kedves volt a szabad idejében végzett. A művészetek iránti szeretete nem szűnt meg, és ami kis szabad ideje volt arra áldozta, hogy tanulhassa azokat a számára kedves dolgokat, amiket az iskolában nem tanulhatott.

A zene mindig is közel állt hozzá, akár komolyzenéről, népzeneről, magyar nótákról, operákról, vagy operettekről volt szó.

A bíróságon dolgozott már amikor meghallotta, hogy népdalkórust szeretnének alapítani a városban. Elsők között jelentkezett a kórusba, melynek „Cifra szűr” népdalkórus lett a neve. Ez a kórus 2013. október 20-án fogja ünnepelni 25 éves

fennállását, melynek Anna néni nemcsak állandó de oszlopos tagja, és aminek több vezetője is volt már. Elejében Forró Mária később Szép Ilona látta el ezt a posztot. Akik rövid idő után búcsút mondtak a kórusnak. A kilencvenes évek elején a csoport számbelileg megfogyatkozott, és kérdéses volt a további működése. Anna néni volt az aki ebben az időben lényegében véve újratoborozta és összekovácsolta a kis csapatot.

Anna néni 1994-ben vette át a kórus vezetését Szép Ilonától, és 2005-ig becsületesen ellátta ezt a posztot. Mivel zenei képesítése nem volt, a szabad idejében képezte magát különböző táborokban, szakértő néprajzkutatók és népdalgyűjtők segítségével. Tanárai voltak többek között Budai Ilona, Mackó Mária, Pap Ágnes, Vakler Anna és Bodor Anikó akivel végül szoros baráti viszonyt ápolt. Sok hangzóanyagot halmozott fel különböző tájegységekről, más és más gyűjtőktől. Többek között a Muravidékről is, amiket később megtanított a kórusnak is. Vezetése alatt a Cifraszűr vegyes kórus citerazenekarral is büszkélkedett. Anna néni irányítása alatt nagy sikereket értek el. Legnagyobb elismerésük ebből az időszakból a Vass Lajos népzenei versenyen elért arany minősítés volt. Többször részt vettek a Durindó gálaműsorán is amelyre a szervezők a versenyen legjobban teljesítő tíz produkciót hívták vissza. Ebben az időszakban kaptak országos ezüst minősítést a KÓTA-tól. Több szintén határon túli és anyaországi népdalkórusral is jó viszonyt ápoltak ebben az időben.

Különös hatodik érzékének köszönhetően mindig képes volt meglátni a tehetséget az emberekben. Így gyarapította folyton a kórus létszámát. Mindez nem kevés munkába került.

Meg kell jegyezni, hogy ez idő alatt, a munkahelyén is helyt állt így mindezt a szabad idejében csinálta. 2005-ben azonban átadta a kórus vezetését Horváth Dórának.

Jómagam is sokat köszönhetek Anna néninek. A népzene iránti érdeklődésemet is ő keltette fel. Lassan nyolc éve foglalkozok én is népdalénekléssel. Felkészítő tanáromként sok tudást adott át nekem, és énekesi pályám alatt folyamatosan segített és biztatott.

Biztatásának, és tanításának köszönhetem eddigi legmagasabb elismerésemet a KOTA Arany páva díját amit Szatmárnémetiben nyertem el a Hajnal Akar Lenni népzenei vetélkedőn, ahová ő is elkísért engem

Szűcs Orsolya és Kávai Anna, Szatmárnémeti 2009

Kisgyerekként mindig ámulattal néztem hímzéseit és kézimunkáit. Fogalmam sem volt milyen tudás áll emögött. Anna néni világ életében szeretett kézimunkázni. Horgolni, varrni, hímezni. De ami igazán vonzotta őt az az autentikus népi hímzés volt. Mélyrehatóbban ezzel 1995-ben kezdett el foglalkozni, amikor is beiratkozott a Folklor Központ által indított tanfolyamra - melynek értelmi szerzője Raj Rozália volt - ahol a magyar nyelvterület tájegységeinek jellegzetes hímzésvilágával lehetett megismerkedni. A kurzus ideje alatt minden tájegységről szakértőket hívtak, akitől el tudták sajátítani az adott tájegység hímzésvilágának jellegzetességeit, szabályszerűségeit és a hímzés minden csínját-bínját. A két éves kurzus vizsgával zárult, a vizsgáztató tanár pedig Petrás Anna volt. Anna néni kitűnő eredménnyel tette le a vizsgát, így meglett a képesítése, hogy ebben a témában taníthat, csoportot vezethet. Bár sokáig nem élt ezzel a lehetőséggel.

Nem csak a tudása de a kez ügyessége is megvolt a hímzéshez, mert munkáival több elismerést is szerzett. Diplomái, és első helyezései mind ezt bizonyítják. Amire ő maga is büszke a MIRK-en elért Nagymesteri fokozat és a Nívó díj. Különböző kiállításokra is vitték a munkáit.

Mindig imádott tanítani, a tudását átadni, de soha nem azért mert ellenszolgáltatást várt. Amikor a kézimunka szakkör megszűnt a művelődési egyesületben Anna néni le volt sújtva. Ám ami még jobban lesújtotta az volt, hogy ő ezt a tudását még nem adta át senkinek. Körbekérdezett a városban, hogy vannak-e olyan asszonyok, fiatal nők akik szívesen tanulnának hímezni és szívesen hallgatnának előadásokat tőle azokról a tájegységekről amelyekről anno Ő is tanult.

Nem telt sok időbe, és Anna néni 2012-ben ismét szakkört vezetett. Ahogy elképzelte nyugdíjasok, és fiatalok együtt tanulták azt a sok-sok kincset amit generációk örökítettek tovább. Ugyanolyan elhivatottan csinálja most ezt, mint ahogy minden mást az életében.

Feláldozva a szabad idejét, nagy türelemmel és örömmel tanít mindenkit. Mintakendőket készít, lelkesen előadásokat tart. Igyekszik mindent megtanítani amit csak tud.

Egy nagyon érdekes történet jut eszembe ezzel kapcsolatban.

Anna néni régi kapcsolatait felhasználva meghívta Raj Rozáliát, hogy legyen vendégelőadója a kis szakkörének, és nézze meg mindazt amit eddig elért a kis csoport.

A látogatást követően Rozália ezt mondta neki:

- Te Anna! Van nekem egy javaslatom amit próbálj meg betartani. Egy tájegységre szánj rá legalább egy évet!

Anna néni rémülten válaszolt:

- Rózsa az nem fog működni... Hímzést tekintve legalább húsz híres tájegység van a magyar nyelvterületen. Ami azt jelenti hogy húsz évig kellene őket tanítani. Nincs rá húsz évem! Kifutok az időből! Addig még élek legalább ezeket a híres tájegységeket át akarom venni az asszonyokkal!

Ami pedig elgondolkodtató, hogy Ő ezt komolyan is gondolja.

„Az ember nem nagyon szeret a halálra gondolni... Ilyenkor arra gondolok, hogy sok év múlva (amikor már nem leszek), ezek az asszonyok, lányok a tőlem tanult hímzések öltögetése közben majd rám gondolnak. Mert nem elég az, hogy én megcsinálok magamnak egy terítőt, az sokkal jobb érzés, hogy ezt a tudást másoknak is továbbadhatom. Az asszonyok pedig majd a lányaikat, unokáikat fogják megtanítani erre, így egy apró részem mindig tovább él.”

Szép gondolatok ezek tőle. Sem elvenni belőle, sem hozzáadni nem tudok, és nem is akarok.

Anna néni mindemellett még írással is foglalkozik.

Fiatal diáklány kora óta érdekli az írás. Régen arra használta, hogy megszabaduljon az állandóan a fejében zakatoló gondolatoktól. Attól ami felzaklatta, ami megérintette. Csak írt arról ami régóta foglalkoztatta.

Később már nagyobb odafigyeléssel írta le ezeket a gondolatoka, történeteket. Ám leginkább csak a maga szórakoztatására.

Bátorságot írásainak publikálására akkor kapott mikor megnyerte a „Nyolcvan év kisebbségben” elnevezésű pályázatot, melyet a Magyarok Világszövetsége Jugoszláviai Országos Tanácsa írt ki. Nem állt tőle távol a téma, hisz Alsólakosban is a kisebbséghez tartozott a családja. Munkája az „Elindultunk a posta úton” címet viseli, melyben bemutatja hogyan élték meg a magyar lakta vidékeken generációk Trianont és a határ elmozdulását. A generációkon végighullámzó traumát szerette volna ábrázolni saját családján keresztül. Nagyszüleitől kezdve, szülei, a saját családja, a fia szemszögéből. Ebbe a munkájába több szociográfiai elemet is beleszórt faluja életéből. A mű végül első díjat kapott, melynek egy részlete a pályázat legjobb munkáit tartalmazó könyvben is megtalálható, amit 2002-ben adtak ki a Tóthfalusi Logos könyvkiadó gondozásában. A könyv címe: „Nyolcvan év kisebbségben”. A mű második részlete 2003. Február 20-án jelent meg az Aracs folyóiratban.

Ezt követően munkáiból közölt a Muratáj, és több alkalommal az Aracs folyóirat is: 2006. június 4-én Asszimiláció a környezetünkben címmel jelent meg írása az Aracsban. Ugyanebben a folyóiratban 2007. Március 15-én megjelent: Hallgatok, de nem felejték c.

munkája. 2012. Október 23-án pedig Tűzliliomok című írása. Ugyanebben az évben az Emlékek c. antológiában is megjelent két írása: A Duda és a Sötét árny eloldalgott. (Amit Badacsonytördemecen adtak ki.) Ezenkívül meséket ír az unokáinak, és gondolatait, érzéseit, aggályait saját magának. Talán egyszer azokat is megismerhetjük majd.

Múltunk és hagyományaink szeretetét igyekezett saját családjának is átadni. Nem meglepő, hogy egyetlen fia történelemtanár lett, aki aktívan dolgozik a Magyarokanizsai Rákóczi Szövetségben. Őt is és unokáit is arra nevelte, hogy hűek maradjanak nemzetükhöz, és ápolják nemzeti kincseinket, nyelvünket, kultúránkat, hagyományainkat.

Folyamatosan tanul. Mindig újat és újat. Amikor úgy érezte foghijas a tudása a magyar történelmet illetően, beiratkozott egy kurzusra. Nyugdíjas fejjel visszaült az iskolapadba történelmi előadásokat hallgatni és történelmet tanulni.

Amikor úgy érezte nem tud semmit a mai fiatalságról ifjúsági regényeket kezdett olvasni, hogy megértsen bennünket a „Mai Fiatalokat”. Amikor úgy érzi nem tud eleget a világirodalmi klasszikusokról egész könyvsorozatokat fal fel, hogy tanuljon belőlük, és még hol marad a képzőművészetek iránti szeretete.

Soha nem értettem honnan van ennyi energia ebben az asszonyban. Mindig meg akartam fejteni a titkát annak a kiapadhatatlan energiának ami benne van. Az önzetlenségnek, annak ami Őt ilyenné teszi. Úgy érzem soha nem fogom tudni megfejteni.

Nem kell a történelemben visszalapozni, hogy nagy példaképet keressek magamnak. Csak át kell néznie a szomszédba, amikor a nagymamánál járok, és jól meg kell néznie azt a mosolygós és életvidám asszonyt akinek mindig van ereje tenni, tanítani, tanulni, remélni és élni. Mert lehet, hogy csak egy kis ember, a kis Magyarországról, aki csendben munkálkodik, és a legnagyobb boldogsága az ha tanulhat, és taníthat, ám az bizonyos, hogy az Ő munkája, igyekezete és szavai generációkban találnak majd visszhangra.